

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 11 lipca 2018 r. znak ON. (...)2.197.2018.EH Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. uchylił w całości orzeczenie (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. z dnia 8 czerwca 2018 r. znak (...). (...)2.227.2018 i orzekł o niezaliczeniu A. U. do osób niepełnosprawnych.

Uzasadniając swoje stanowisko organ wskazał, że orzeczenie (...) o zaliczeniu A. U. do osób niepełnosprawnych zostało wydane z naruszeniem przepisów art. 4 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Wedle organu, (...) wydał decyzję, która pozostaje w wyraźnej i oczywistej sprzeczności z treścią prawa poprzez błędne zakwalifikowanie A. U. do osób niepełnosprawnych. Na tej podstawie organ uznał, że zachodzi konieczność wydania innego rozstrzygnięcia niż przyjęte. Organ stwierdził, że w przedmiotowej sprawie zaistniała jedna z przesłanek dopuszczalności rezygnacji z zakazu wyrażonego w art. 139 k.p.a. mówiącym o tym, że organ nie może wydać decyzji na niekorzyść strony odwołującej się, chyba że decyzja rażąco narusza prawo lub interes społeczny. Podkreślił, że (...) dokonał wadliwej kwalifikacji do osób niepełnosprawnych odwołującego się, co czyni tę decyzję sprzeczną z zasadami porządku prawnego oraz słusznym interesem społecznym, ponieważ ocena co do niepełnosprawności winna się opierać na obowiązujących przepisach i standardach. Stanowi ona bowiem przesłankę niezbędną do ustalenia prawa do korzystania z różnego rodzaju świadczeń i uprawnień, a pozostawienie w obrocie wadliwego orzeczenia uprawniałoby ubezpieczonego do korzystania z różnego rodzaju świadczeń i uprawnień. Świadczenia takie winny być natomiast przeznaczone dla osób prawidłowo zakwalifikowanych do niepełnosprawności. W następstwie naruszonej sprawności, u A. U. nie dochodzi do istotnych ograniczeń w funkcjonowaniu na poziomie indywidualnym i społecznym, albowiem dziecko stosownie do możliwości wiekowych wykonuje codzienne czynności samoobsługowe, samodzielnie porusza się i komunikuje z otoczeniem.

Odwołanie od powyższego orzeczenie w imieniu małoletniego wniosła matka P. P., domagając się jego zmiany poprzez zaliczenie A. U. do osób niepełnosprawnych wraz ze wskazaniem, że wymaga on konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Wskazała, iż stan zdrowia A. U. nie uległ poprawie, a z powodu zaburzeń rozwojowych wymaga on opieki i pomocy.

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. wniósł o oddalenie odwołania w całości wywodząc, jak w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. U. urodził się (...) W 2013 r. zdiagnozowano u niego hiperkinetyczne zaburzenia zachowania, rozpoczęto leczenie farmakologiczne. Uczęszczał do przedszkola, obecnie uczy się w powszechnej szkole podstawowej. W klasach I-III miał wdrożone indywidualne nauczanie, obecnie, w IV klasie, nie ma indywidualnej ścieżki nauczania. Korzysta z zajęć socjoterapeutycznych oraz korekcyjno-kompensacyjnych z poprawą w zakresie zachowania i kontroli emocji. Obecnie coraz częściej przestrzega zasad bezpiecznego zachowania, często panuje nad swoimi emocjami. Z reguły wywiązuje się z powierzonych zadań, stara się zgodnie współpracować w grupie.

Dowód: dokumentacja medyczna k. 1,11-32 akt organu, opinia psychologiczno-pedagogiczna k. 34 akt organu, opinia wychowawcy k. 38, 52 akt organu, orzeczenia k. 36-37,39-40 akt organu, test pierwszoklasisty k. 41 akt organu, świadectwa szkolne k. 42-48 akt organu, orzeczenia k. 44-46, k.49-50 akt organu, test drugoklasisty k. 47 akt organu, opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej k. 25, k. 35, orzeczenie nr 151/17/17 k.27-28v.,orzeczenie nr 4/16/17 k. 29-30, orzeczenie nr 183/15/16 k. 31-32,orzeczenie nr 42/15/16 k. 33-34.

Orzeczeniem (...) do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. z dnia 8 czerwca 2018 r. został okresowo zaliczony do osób niepełnosprawnych z uwagi na schorzenia oznaczone symbolem 12-C, bez wskazania konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Podczas dokonanej przez organ oceny psychologicznej ustalono, iż w zakresie samodzielności wymaga

nadzoru i przypominania, sprawność lokomocyjna i manipulacyjna oraz komunikacja werbalna są prawidłowe, w zakresie funkcjonowania społecznego nie radzi sobie z emocjami, jest konfliktowy, używa wulgaryzmów, nie zawsze chce zgodnie się bawić i współpracować, koordynacja wzrokowo-ruchowa jest obniżona, zaś inteligencja ogólna na poziomie powyżej przeciętnej.

Dowód: orzeczenie z dnia 08.06.2018r. k. 60 akt organu , ocena psychologiczna k. 57 akt organu.

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. w dniu 11 lipca 2018r., orzekając na skutek odwołania P. P., uchylił powyższe orzeczenie i nie zakwalifikował A. U. do osób niepełnosprawnych. Podstawę orzeczenia stanowiła ponowna ocena psychologiczna, zgodnie z którą samodzielność A. U. jest stosowna do wieku, sprawność lokomocyjna, manipulacyjna i werbalna są w normie, prawidłowo rozwiązuje konflikty społeczne, bywał konfliktowy, stosował wulgaryzmy, jednak zauważa się istotną poprawę w zachowaniu; wymaga wsparcia w zakresie kontroli emocji.

Dowód: odwołanie k. 62-64 akt organu , ocena psychologiczna k. 70 akt organu, orzeczenie z dnia 11.07.2018r. k. 73 akt organu.

Występujące u A. U. zaburzenia hiperkinetyczne nie powodują niepełnosprawności. Schorzenie to wymaga okresowej kontroli psychiatrycznej i stosowania leków, jednak podstawową formę terapii stanowią oddziaływania behawioralne, wychowawcze i socjoterapeutyczne. Prowadzone leczenie farmakologiczne przyniosło poprawę w zakresie funkcji koncentracji uwagi, z utrzymującą się nadruchliwością, z przeważnie wyrównanym nastrojem, bez zaburzeń psychotycznych i zachowań suicydalnych.

A. U. jest wysoko, ponadprzeciętnie rozwinięty intelektualnie, ma prawidłowo rozwinięte funkcje poznawcze w zakresie pamięci, rozumie normy i zasady społeczne. Jest mało krytyczny wobec swojego zachowania.

Dowód: opinia biegłej sądowej z zakresu psychiatrii M. Ś. k. 39-42

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się nieuzasadnione.

Zgodnie z art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst – Dz.U. z 2018 r., poz. 511) osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Kryteria oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia określone zostały Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U z 2002 r., Nr 17, poz. 162 ze zm.) wydanym na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art. 4a ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zgodnie z § 1 rozporządzenia oceny niepełnosprawności u osoby w wieku do 16 roku życia dokonuje się na podstawie następujących kryteriów:

- 1) przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia z powodu stanów chorobowych, o których mowa w § 2 rozporządzenia, przekraczającego 12 miesięcy,
- 2) niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku, albo

3) znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Przy ocenie niepełnosprawności dziecka bierze się pod uwagę rodzaj i przebieg procesu chorobowego oraz jego wpływ na stan czynnościowy organizmu, sprawność fizyczną i psychiczną dziecka oraz stopień jego przystosowania do skutków choroby lub naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość poprawy stanu funkcjonowania pod wpływem leczenia i rehabilitacji. (§ 2 ust. 2 rozporządzenia). W § 2 ust. 1 rozporządzenia wymienione zostały schorzenia uzasadniające konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku.

Zaliczenie do osób niepełnosprawnych w przypadku dziecka do 16 roku życia może mieć zatem miejsce w dwóch sytuacjach: gdy dziecko jest niezdolne do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych w postaci samoobsługi, poruszania się, komunikacji z otoczeniem, co rodzi konieczność zapewnienia mu stałej (długotrwałej) opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, albo też gdy dziecko zachowuje zbliżoną do rówieśników zdolność do zaspokajania wskazanych potrzeb życiowych, w związku jednak ze znacznym zaburzeniem funkcjonowania organizmu wymaga stałego leczenia i rehabilitacji w domu i poza domem i w tym zakresie zwiększonej pomocy rodziców.

W rozpoznawanej sprawie sporne było to czy małoletni jest w ogóle osobą niepełnosprawną.

Z uwagi na fakt, iż rozpoznanie niniejszej sprawy wymagało wiadomości specjalnych Sąd dopuścił dowód z opinii biegłej sądowej z zakresu psychiatrii dziecięcej M. Ś..

Z opinii biegłej sądowej M. Ś. wynika, iż małoletni nie jest osobą niepełnosprawną, jako że nasilenie zaburzeń hiperkinetycznych występujących u chłopca nie jest znaczne. Leczenie farmakologiczne jest stałe oraz niezmiennie przynosi poprawę, podobnie jak prowadzone terapie. Biegła opisała zakres funkcjonowania małoletniego, akcentując jego zachowanie jako nieodbiegające od norm wiekowych. Opinia biegłej sądowej wydana po badaniu A. U. oraz analizie dostępnej dokumentacji medycznej dotyczącej stanu jego zdrowia jest jasna i spójna, a jej wnioski w sposób logiczny i przekonujący obszernie umotywowane. Mając na uwadze wszystko powyższe, należało uznać tę opinię za rzetelną i wiarygodną, a w konsekwencji podzielić zawarte w niej wnioski nie znajdując podstaw do jej kwestionowania, w szczególności, że zarzuty strony odwołującej się miały subiektywny charakter. Samo przekonanie strony o konieczności zakwalifikowania do osób niepełnosprawnych nie jest wystarczające do podważenia opinii biegłego sądowego, posiadającego wyspecjalizowaną wiedzę medyczną i doświadczenie orzecznicze. Stanowisko biegłej co do funkcjonowania małoletniego znajduje potwierdzenie chociażby w ostatniej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej z dnia 12 października 2018 r., w której wskazano, iż małoletni „coraz częściej przestrzega zasad bezpieczeństwa zachowania, często panuje nad swoimi emocjami, z reguły wywiązuje się z powierzonych zadań, stara się współpracować w grupie.” W dokumentacji medycznej z leczenia małoletniego z 2018 r., prowadzonej przez B. K. brak jest zapisów o jakichkolwiek nieprawidłowościach w funkcjonowaniu małoletniego, stąd zapis o „konieczności stałej opieki rodziców” wydany na prośbę przedstawicielki ustawowej przez lekarza prowadzącego odpłatne leczenie wydaje się nieuzasadniony i niezajdujący poparcia w faktycznym stanie zdrowia małoletniego. Miarodajnym dowodem w sprawie dotyczącej stanu zdrowia jest opinia biegłego, który jako osoba obca dla stron wykazuje się obiektywizmem. Zarzut o nieprzebywaniu małoletniego w świetlicy szkolnej uznać należy za nietrafny, jako, że nie jest to wniosek biegłej, lecz informacja uzyskana przez biegłą od samego małoletniego w wywiadzie poprzedzającym badanie.

Odnosząc się do naruszenia zakazu reformationis in peius przez Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. należy wskazać, że zakaz ten w postępowaniu orzeczniczym nie ma typowej postaci, jaką przyjmuje w postępowaniu sądowo-administracyjnym i przyjmuje się od niego odstępstwa (w przypadku, gdy decyzja rażąco narusza prawo lub rażąco narusza interes społeczny). W postępowaniu orzeczniczym (przed Wojewódzkim Zespołem do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności) dopuszcza się przypadki odstąpienia od zakazu wyrażonego w art. 139 k.p.a. i dopuszcza się wydawanie w drugiej instancji orzeczeń merytorycznych, zmieniających, w których organ odwoławczy w wyniku złożonego odwołania zmienia orzeczenie strony na niekorzyść, gdy stwierdzi, iż w wyniku

błędnej kwalifikacji do niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności doszło do rażącego naruszenia przepisów ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Żaden przepis ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ani wydanego na jej podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wprost nie stanowi jak powinien zachować się organ odwoławczy w sytuacji, gdy po rozpatrzeniu odwołania zachodzi konieczność wydania innego rozstrzygnięcia niż rozstrzygnięcie przyjęte przez organ pierwszej instancji, zaś nie ma podstaw do zastosowania orzeczenia kasacyjnego. W postępowaniu orzeczniczym organy rentowe przy ustalaniu niepełnosprawności nie mają prawa kierować się uznaniowością. Ustalenie niepełnosprawności powinno polegać na rzetelnej ocenie materiału dowodowego, w szczególności opinii specjalistycznych i badania lekarskiego, których celem jest ustalenie ograniczeń funkcjonalnych, a następnie przyrównanie ich do definicji stopni niepełnosprawności wyrażonych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Błędne przyrównanie tych ograniczeń skutkuje poważną, kwalifikowaną wadą ustalenia niepełnosprawności. Wadliwe dokonanie kwalifikacji niepełnosprawności czy jego stopnia powoduje, że zarówno podstawa prawna orzeczenia, jak i sentencja jest odmienna od ustalonego stanu zdrowia osoby na stan wydania orzeczenia, przez co czyni ten akt sprzecznym z zasadami porządku prawnego oraz słusznym interesem społecznym. Ocena niepełnosprawności powinna opierać się na obowiązujących przepisach i standardach, które stanowią przesłankę niezbędną do ustalenia prawa do korzystania z różnego rodzaju świadczeń i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów. Pozostawienie w obrocie prawnym wadliwego orzeczenia z ekonomicznego punktu widzenia uprawniałoby stronę do pobierania świadczeń nienależnych, które są wypłacane ze Skarbu Państwa i powinny być przeznaczane dla osób prawidłowo zakwalifikowanych do osób niepełnosprawnych, legitymujących się orzeczeniem potwierdzającym niepełnosprawność w celu zmniejszenia ich ograniczeń zawodowych i funkcjonalnych oraz ułatwienia im egzystencji w społeczeństwie (tak też stwierdzono w decyzji Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 marca 2015 r. w sprawie sygn. (...) (...) (...)). Sam fakt pozostawienia w obrocie orzeczenia, na podstawie którego stronie przysługują uprawnienia do korzystania z nienależnych świadczeń pieniężnych i ulg wpływa również na świadomość społeczną, iż osoby którym błędnie ustalono stopień niepełnosprawności wskutek błędu organu administracji mogą pobierać od Skarbu Państwa nienależne środki finansowe, co stoi w sprzeczności z zasadami sprawiedliwości społecznej i równości wobec prawa wyrażonymi w Konstytucji RP (tak wyrok WSA w Warszawie z dnia 19 stycznia 2012r. w sprawie o sygn. akt(...)).

W ocenie Sądu brak jest podstaw do uznania, iż zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, gdyż na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego należy stwierdzić, iż organ prawidłowo nie zaliczył A. U. do osób niepełnosprawnych. Koresponduje to z oceną psychologiczną sporządzoną przez Wojewódzki Zespół, gdzie wskazano, że A. U. jest samodzielny, jego sprawność lokomocyjna, komunikacyjna i manipulacyjna oraz społeczna nie jest ograniczona. Nie stwierdza się u niego (co zostało potwierdzone w niniejszym postępowaniu) znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem, a w konsekwencji pomocy innych osób w stopniu przewyższającym wsparcie osobie w tym samym wieku. Małoletni nie spełnia przesłanki niezdolności do zaspokajania (w porównaniu z rówieśnikami) podstawowych potrzeb życiowych, takich jak samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem powodującej konieczność zapewnienia całkowitej opieki innych osób.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy dał podstawy do uznania, że ocena niepełnosprawności odwołującego się przez Wojewódzki Zespół w sprawie była prawidłowa.

Na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie jako nieuzasadnione zostało oddalone.

ZARZĄDZENIE

1. (...)
2. (...)

3. (...)

(...)